

Forebyggelse af transportulykker på arbejdspladsen

Hvert år omkommer 5.500 mennesker ved arbejdsulykker i EU, hvoraf cirka en tredjedel er i forbindelse med transport (1). Denne type ulykker sker oftest ved, at folk rammes eller bliver kørt over af køretøjer (f.eks. under bakkemanøvrer), falder ned fra køretøjer, rammes af genstande, der falder ned fra køretøjer, eller ved at køretøjer vælter. Disse **ulykker kan undgås ved effektiv ledelse og forebyggende tiltag**.

Forekomsten af ulykker er højere i **små og mellemstore virksomheder (SMV'er)** med færre end 50 ansatte. Vejledningen i dette faktablad gælder for transport med køretøjer på alle arealer i alle typer af virksomheder uanset størrelse.

Arbejdsgivernes ansvar

Kravene i de relevante EU-direktiver (2) omfatter:

- at overholde minimumsforskrifterne for sikkerhed og sundhed på **arbejdspladser** eller **byggepladser** hvad angår flugtveje og nødudgange, forbindelsesveje, farlige områder, læsseplatforme og -ramper
- at sørge for sikkert **arbejdsudstyr** (dækker velegnethed, valg, sikkerhedskarakteristika, sikker brug, uddannelse og information, tilsyn og vedligeholdelse). Der stilles minimumskrav til mobilt arbejdsudstyr (f.eks. sikring af føreren ved væltning af gaffeltrucks og beskyttelse mod faldende genstande)
- at sørge for **skiltning**, hvor faren ikke kan undgås eller reduceres tilstrækkeligt ved hjælp af forebyggende foranstaltninger
- at sørge for **personligt beskyttelsesudstyr** (f.eks. beskyttelseshjelme, markeringstøj), der er tilpasset de pågældende risici, hvor disse ikke kan forebygges på anden vis. Udstyret skal være bekvemt og vedligeholdt og ikke være forbundet med andre risici
- at overholde de generelle **bestemmelser** for arbejdsmiljøet, herunder at vurdere og forebygge risici, at opprioritere kollektive foranstaltninger til fjernelse af risici, at formidle information og sørge for uddannelse, at rådføre sig med de ansatte, at koordinere sikkerhedsforanstaltninger med leverandører og kunder.

Minimumskravene i direktiverne er gennemført i **national lovgivning**, som kan omfatte supplerende forskrifter.

De ansatte er forpligtet til at deltage aktivt i arbejdsgivernes forebyggende foranstaltninger og følge instruktioner, de har modtaget.

Det er et krav, at ledelsen **rådfører sig med arbejdsstyrken**. Brugen af de ansattes viden medvirker til at sikre korrekt risikolokalisering og gennemførelse af funktionelle løsninger.

Forebyggelse af ulykker i praksis:

Det første skridt er en **hensigtsmæssig og tilstrækkelig risikovurdering**:

1. Klarlæg, hvilke risici der er i forbindelse med brug af køretøjer på arbejdspladsen – f.eks. ved bakkemanøvrer ved læsning og

aflæsning. Spørg "*Hvad kan gå galt og hvorfor?*" F.eks. Kan folk blive ramt eller kørt over? Kan de falde, mens de læsser køretøjer?

2. Klarlæg, hvem der kan komme til skade i kraft af de enkelte risici. Det kunne typisk være chauffører, andre medarbejdere og eventuelt besøgende.
3. Foretag en vurdering af de enkelte risici – hvor stor sandsynlighed der er for skader samt omfanget heraf. Er de nuværende forholdsregler tilstrækkelige eller bør der gøres mere?
4. Prioritér tiltagene og gennemfør dem
5. Gennemgå risikovurderingerne regelmæssigt, især når der sker ændringer f.eks. nye køretøjer eller ændrede rutiner eller færdselsveje.

Kollektive **foranstaltninger til fjernelse af risici** – så som at forbedre arbejdsstedets udformning for at undgå transportulykker – skal tages i betragtning først. Skiltning m.v. skal anvendes som ekstra sikkerhed på de steder, hvor risiciene ikke kan fjernes. Nogle af de områder, som bør tages i betragtning ved risikovurdering og valg af forebyggende foranstaltninger, fremgår nedenfor.

Sikre arbejdssteder og arbejdsmetoder

Planlæg og organiser arbejdet så bakkemanøvrer så vidt muligt undgås.

Sørg for sikre arbejdsgange i forbindelse med **af og pålæsning** af køretøjer.

Kontrollér, at **færdselsvejene** er hensigtsmæssig for køretøjer og gående trafik.

Adskil gåendes og køretøjers færdselsveje, hvor det er muligt. Ellers skal der anbringes passende advarselsskilte. Det skal sikres, at der er hensigtsmæssige overgangsfelter for gående på køretøjers forbindelsesveje. Overvej at indføre et trafiksystem med én færdselsretning for at nedsætte risikoen for sammenstød.

Kontrollér, at **køretøjernes forbindelsesveje er egnede** til arten og antallet af de køretøjer, som benytter dem. Sørg for, at de er

IDEWE

(1) Accidents at work in the EU in 1996, Statistics in focus, Theme 3-4/2000, Eurostat.

(2) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> indeholder links til **EU-lovgivning**, nærmere oplysninger om Kommissionens retningslinjer for SMV'er og om risikovurdering samt links til websteder i medlemsstaterne, hvoraf **national lovgivning** til gennemførelse af direktiverne og retningslinjerne fremgår.

Oplysningerne på dette faktablad er ikke beregnet til at erstatte officielle EU- eller medlemsstatstekster.

tilstrækkeligt brede, og at gulv- og vejbelægningerne holdes i god stand. Fjern forhindringer, hvor det er muligt, og hvor dette ikke er muligt skal det sikres, at de er nemme at få øje på. Undgå skarpe vejsving og sørg for passende faste spejle på hjørner med dårligt udsyn.

Kontrollér, at der er passende **sikkerhedsforhold** på stedet. Det kan være nødvendigt at opsætte skiltning for kørselsretning, fartbegrænsning og vigepligter. Afgør, om der er behov for fysisk fartbegrænsning f.eks. vejbumper. Kanter på læsseplatforme, fordybninger m.v. skal være afmærket tydeligt og om muligt være forsynet med rækværk.

Det skal sikres, at **køretøjer vedligeholdes** på behørig vis. Der er også behov for forebyggende vedligeholdelse. Chauffører bør foretage grundlæggende kontrol inden de anvender et køretøj, f.eks. kontrol af bremses og lygter.

Køre- og arbejdspraksis

Kontrollér, at det gennem instruktion **og uddannelse** sikres, at chaufførerne er i stand til at arbejde sikkert. Chaufførerne bør være i stand til at betjene deres køretøjer og udføre daglig vedligeholdelse. Chaufførernes helbredsmæssige tilstand bør være god, og de bør have en god bevægelsesevne, en god hørelse og et godt syn. Køretøjer bør kun betjenes af personer, som er blevet uddannet, instrueret og bemyndiget hertil.

Kontrollér, at forholdene omkring belysning og udsynet er gode på arbejdspladsen (både indendørs og udendørs). Potentielle risici som f.eks. vejkryds, fodgængere og forhindringer skal være nemme at få øje på. Det kan være behov for ekstra synlig beklædning til chauffører og/eller gående, hvis deres færdselsveje ikke kan adskilles.

Køretøjsikkerhed

Det skal sikres, at der anvendes et **sikkert og hensigtsmæssigt** køretøj. Køretøjer skal ved anskaffelsen være forsynet med det nødvendige sikkerhedsudstyr og skal opfylde gældende standarder. Køretøjets indstignings- og udstigningsforhold skal være sikre. Chaufføren kan have behov for beskyttelse mod væltning eller faldende genstande, som han kan blive ramt af. Overvej at anvende lydsignaler, f.eks. på lastvogne, samt blinkende advarselslygter på køretøjer for at øge deres synlighed.

Sikker anvendelse af gaffeltrucks

Mange arbejdsulykker sker i forbindelse med gaffeltrucks, ofte under bakkemanøvrer. Følgende faktorer øger sandsynligheden for ulykker: manglende uddannelse, mangelfuld advarselskiltning, ringe vedligeholdelse af gaffeltruck'en, utilstrækkelig belysning og trange pladsforhold. Det er forbudt at føre gaffeltruck uden at have et *gaffeltruckførercertifikat*.

Hvor gåendes og køretøjers færdselsveje ikke kan adskilles:

- Anvend tydelige advarselskiltning og afmærkninger, så det fremgår, at vejene er til fælles brug
- Overvej at anvende den ene side af vejen til gående og afmærk gangstien
- Sørg for, at der er tydeligt afmærkede overgangsfelter, som er synlige for både gående og gaffeltruckførere
- Indfør et system med én færdselsretning, hvis det kan nedsætte risikoen for sammenstød
- Vær opmærksom på områder, hvor gaffeltrucks kan møde anden trafik, f.eks. på læsseplatforme

Synlighed

- Gaffeltrucks skal være nemme at få øje på for personer i nærheden, f.eks. ved brug af blinkende advarselslygter, refleksanordninger og bakygter. Ligeledes skal disse personer være synlige for chaufføren, f.eks. ved at være iført ekstra synlig beklædning
- Advarselslygterne skal blinke, når gaffeltruck'en er i brug
- Overvej at anvende lydsignaler, især på travle og støjfyldte arbejdspladser. Dyt i hornet inden du kører gennem døre og porte, rundt om hjørner med manglende udsyn samt inden du bakker
- Minimér behovet for at udføre bakkemanøvrer, f.eks. ved brug af et system med én færdselsretning. Sørg for velplacerede spejle, der giver chaufførerne udsyn i alle retninger. Sørg for at sikre, at de anvendes
- Når du arbejder i nærheden af en gaffeltruck, skal du altid sikre dig, at chaufføren har set dig. Gå ikke bag ved gaffeltrucks.

Sikker kørsel

- På travle områder er der behov for lavere hastighedsgrænser, især på områder, hvor gående og køretøjer ikke er adskilt
- Hold veje fri for affald og flytbare forhindringer
- Undgå skarpe sving. Faste spejle kan forbedre udsynet på steder, hvor hjørner med manglende udsyn ikke kan undgås
- Hold øje med omgivelserne, mens du arbejder eller kører
- Vær opmærksom på døre og porte, passager og gangstier, hvor gående eller køretøjer pludselig kan komme til syne

Checkliste for chauffører

- Undgå at køre, hvis dine evner er svækket, f.eks. pga. dårligt helbred eller dårligt syn
- Vær sikker på, at du forstår brugsanvisningen for dit køretøj samt dets grænser for sikker kørsel
- Foretag kontrol dagligt og indberet alle problemer
- Vær bekendt med og overhold arbejdspladsens regler og procedurer, herunder også for nødstilfælde
- Forstå signalsystemet
- Begræns din hastighed, så den er inden for en sikker grænse Pas på, når du nærmer dig et sving
- Kontrollér, om der er gående, køretøjer eller forhindringer bag køretøjet, inden du bakker
- Hvis udsynet er begrænset fra din kørselsposition, bør du anvende hjælpemidler (f.eks. spejle) eller en person til at signalere. Hvis du mister signaløren af syne eller hjælpemidlerne ikke er til nogen hjælp – STOP!
- Sluk for motoren inden du foretager justeringer eller fjerner beskyttelsesordninger

Yderligere information / Referencer

Yderligere information om god praksis inden for sikkerhedsledelse er tilgængelig på agenturets websted <http://osha.eu.int>. Alle agenturets publikationer kan downloades gratis. *Arbejdstilsynet og Industriens Branchearbejds miljø råd har indsamlet og beskrevet 30 metoder til forebyggelse af arbejdsulykker, Beskrivelserne kan gratis hentes på hjemmesiden www.nul.arbejdsulykker.dk eller købes hos Arbejdstilsynet, tel. 39 15 20 00. Temaet for den europæiske arbejdsmiljøuge, som afholdes af medlemsstaterne i oktober 2001, er "forebyggelse af arbejdsulykker", og yderligere information er tilgængelig på <http://osha.eu.int/ew2001/>. Links på agenturets websted til websteder i medlemsstaterne, som indeholder national lovgivning og nationale retningslinjer for transport på arbejdspladsen: <http://dk.osha.eu.int/> for Danmark Arbejdstilsynets regler og vejledninger kan findes på hjemmesiden <http://www.Arbejdstilsynet.dk>*